

Omgevingsmanifest

Hoofdlijnen voor
Omgevingsvisie Overbetuwe 2040

juni 2018

gemeente **Overbetuwe**

De leefomgeving is van ons allemaal. Iedereen heeft baat en belang bij een goede kwaliteit daarvan. We maken daarom een inspirerende en uitnodigende Omgevingsvisie. Zodat we met deze koers gezamenlijk voor kunnen zorgen dat de kwaliteit van de fysieke leefomgeving goed blijft. De visie geeft richting en is vooral ook een uitnodiging om mee te denken en mee te doen bij de uitvoering. Inwoners, ondernemers en organisaties zijn namelijk allemaal 'mede-eigenaar' van de leefomgeving. Zij maken daarvan ook allemaal gebruik. Allen dragen bij aan een duurzame omgeving met een goede kwaliteit. Nu en in de toekomst!

Om tot een Omgevingsvisie te komen, doorlopen we een co-creatief proces met alle partners. Dat betekent dat we mensen nu vragen om inbreng en advies. We stelden eerst een Omgevingsagenda op waarin belangrijke kwesties op de agenda zijn gezet. Vanuit deze agenda ontstaat nu een Omgevingsmanifest met daarin de eerste hoofdlijnen. Deze werken we straks uit in de uiteindelijke Omgevingsvisie.

De inbreng voor dit manifest komt uit het digitaal platform www.overbetuwe2040.nl, een scholieren-debat, acht Overbetuwe cafés en een inloopavond. Deze inbreng van onze inwoners, ondernemers en organisaties, legden we naast bestaand beleid en de relevante trends en ontwikkelingen.

Het resultaat van deze afwegingen hebben we op hoofdlijnen samengevat in dit document. Daarom komen niet alle individuele reacties in dit document terug. We beschrijven eerst de kwaliteiten in Overbetuwe die gewaardeerd worden. Vervolgens gaan we in op de wensen tot behoud en versterking van deze waarden. In zeven verhaallijnen noemen we de kansen en uitdagingen. Deze dienen als vertrekpunt voor de uitwerking van de visie in de volgende fase.

I. IDENTITEIT: WE VERZILVEREN HET BESTAANDE

Wat zijn de belangrijkste waarden van onze omgeving? Wat is het DNA van onze kernen, buitengebied en bedrijventerreinen? Belangrijk, omdat nieuwe ontwikkelingen moeten passen bij onze identiteit. En waar mogelijk die identiteit kunnen versterken.

Buitengebied

- Het cultuurhistorisch gegroeide landschapsbeeld maakt onderdeel uit van onze Overbetuwse identiteit. Deze identiteit draagt ook nadrukkelijk bij aan een goed woon- en werkklimaat. Dorpen in Overbetuwe liggen in het kenmerkende Betuwse landschap, tussen de Veluwe en de stuwwallen van Nijmegen, tussen Nederrijn en Waal:
 - ◇ Op de hoger gelegen gebieden zijn de kernen ontstaan. Het landschap is kleinschalig met akkers en boomgaarden. Langs de routes tussen de dorpen is vaak lintbebouwing aanwezig.
 - ◇ De lager gelegen komgronden zijn natter. In de huidige tijd zijn via ontwatering de gronden geschikt gemaakt voor agrarische productie. Deze gebieden zijn nog steeds open en weinig bebouwd. Ze zijn vooral als grasland in gebruik.
 - ◇ In de uiterwaarden is de dynamiek van de rivieren bepalend. De graslanden overstromen in de winter en worden zomers gebruikt als weiland. Karakteristiek zijn de weilanden met zomerkades, oude stroomgeulen en kolken die zijn achtergebleven na dijkdoorbraken. Ook heeft de baksteenindustrie zijn invloed gehad. De uiterwaarden kennen hoge natuurwaarden en worden ook gebruikt voor recreatie (wandel- en struinroutes).
- Door de tijd heen ontstonden waardevolle landschapselementen in de drie verschillende deelgebieden. Voorbeelden hiervan zijn woerden waarop hoger gelegen boerderijen staan, bossen als gevolg van ruilverkaveling én landgoederen.

In het hele gebied zijn watergangen gegraven voor de af- en aanvoer van water. Deze staan allemaal in verbinding met de Linge. In droge periodes wordt water uit de Rijn ingelaten in het gebied.

Driel

- Rustig (woon)dorp met passende voorzieningen.
- Saamhorigheid, verenigingsleven, elkaar helpen en sociaal.
- Groene omgeving met mogelijkheden om te wandelen en te fietsen.
- Een blijvende en zichtbare cultuurhistorische band met Polen.
- Kleinschalige en diverse (verspreid gelegen) recreatieve mogelijkheden.
- In de uiterwaarden is het sluzencomplex in de Nederrijn een markant herkenningspunt.

Elst

- Een overzichtelijke middelgrote kern, tussen de steden Arnhem en Nijmegen.
- Met Romeinse historie; onder de Grote Kerk liggen restanten van een Gallo-Romeinse tempel.
- Binnen de directe invloedssfeer van de steden wordt het dorpse karakter gewaardeerd, zowel ruimtelijk als sociaal.
- Regionale functie met aantrekkelijke voorzieningen (o.a. winkels, zwembad, onderwijs), daarnaast zijn voorzieningen zoals ziekenhuis en schouwburg nabij in de steden Arnhem en Nijmegen.
- Een aantrekkelijk centrum met een divers winkelbestand; mensen uit de regio komen af op aantrekkelijke winkels en diverse horeca.
- De grote groene gebieden rondom het dorp zorgen voor een landschappelijke overgang en vormen een buffer naar nabijgelegen steden. Soms meer parkachtig in Park Lingezege, soms meer landschappelijk en agrarisch (richting Nijmegen, Park15 en Betuweroute).

Herveld-Andelst

- Een (tweeling)dorp dat uit drie delen bestaat: Herveld-Noord, Andelst en Herveld-Zuid.
- Aan de westgrens van de gemeente, vlakbij Zetten.
- Historisch gelegen op woerden (verhogingen) met daartussen cultuur-historisch waardevol landschap. Met mooie plekjes, zoals boerderij Den Tip en molen De Vink.
- Eén leefgemeenschap -met gedeelde voorzieningen- zorgen voor onderlinge verbinding.
- Men ervaart het als een bruisend dorp:
 - ◇ goed wonen;
 - ◇ landelijke omgeving met markante plekjes;
 - ◇ rijk verenigingsleven;
 - ◇ clustering van voorzieningen in het dorpshart, rond het Dorpsplein.
- De A15 vormt aan de noordzijde een barrière. Tegelijkertijd zorgt deze route voor een goede bereikbaarheid en is de goede bereikbaarheid via station Zetten-Andelst hier een belangrijk pluspunt.

Heteren

- Een 'dijkdorp' verbonden met de Rijn.
- Veel natuur- en recreatieve mogelijkheden in de uiterwaarden.
- Inwoneraantal is snel gegroeid vanaf de jaren zeventig, na de brugverbinding met Renkum/Wageningen.
- Ontwikkeling van het dorpshart rondom de Flessestraat.
- Actieve gemeenschap die zich inzet om Heteren te versterken.

Oosterhout

- Een 'lint-dorp' verbonden met de Waal; kleinschaligheid en dorps karakter.
- Gemoedelijk en rustig wonen met een bloeiend verenigingsleven.

- Vlakbij de 'stadse' uitbreiding van Nijmegen in de Waalsprong.
- Relatief weinig openbaar groen. Om het dorp heen zijn de uiterwaarden, het agrarisch landschap en de groene buffers naar Waalsprong en Park15 belangrijk.
- Het dorp vindt een blijvende bereikbaarheid per auto, fiets en OV belangrijk.

Randwijk

- 'Dijkdorp' aan de Nederrijn, waar het vrij wonen is in een rustig dorp.
- Men geniet van de dijk en het landschap.
- Een actieve gemeenschap rondom voorzieningen zoals dorps huis en voetbalvereniging.
- Voor winkels gaan inwoners naar Zetten, Heteren en Wageningen. Voor sommige bewoners het lastig dat de bereikbaarheid via openbaar vervoer beperkt is.

Slijk-Ewijk

- Dorp centraal gelegen in het landschap, dicht bij de Waal, bij bos en strandpark.
- Inwoners waarderen de rust en de ruimte.
- Klein dorp zonder echte kern, met lintbebouwing en een landelijk karakter.
- Specifiek streekeigen gebouwen, zoals de kerk, boerderijen en begraafplaats.
- Herbergt één van de pareltjes van Overbetuwe: het landgoed Heerlijkheid Loenen.

Valburg

- Vriendelijk en prettig dorp, met een hechte samenleving en een rijk verenigingsleven.
- Belangrijkste voorzieningen zijn aanwezig.
- Een nieuw multifunctioneel centrum is in de maak, het dorp hecht waarde aan snelle realisatie.
- Historisch karakter, met onder andere een molen en twee kerken, gelegen nabij landschappelijk waardevol gebied.
- Rust en ruimte. Inwoners waarderen de kleinschaligheid in een landelijke omgeving.

Zetten en Hemmen

- Kernen in het westen van de gemeente, met relaties naar (de omgeving van) Tiel en Wageningen.
- Belangrijke subregionale functie en daarom een relatief hoog voorzieningenniveau.
- De O.G. Heldring Stichting is een kenmerkende en belangrijke voorziening, samen met de middelbare school.
- Levendig dorps hart met diverse winkels en De Wanmolen. Het centrum kent enige leegstand.
- Station Zetten-Andelst is een belangrijke schakel voor openbaar vervoer, naast de bereikbaarheid per auto via de A15.
- Landelijk en groen, aantrekkelijk wonen en werken in Zetten, te midden van natuurlijk buitengebied en verbonden met Landgoed Hemmen met daarin de kasteeltuin Hemmen.

Bedrijventerreinen

Bij verschillende kernen liggen aantrekkelijke bedrijventerreinen, onder andere door de goede bereikbaarheid via de snelwegen (A15, A50 en A325). Er bestaat een grote diversiteit aan bedrijventerreinen, die voornamelijk gericht zijn op het MKB (midden- en kleinbedrijf). De variëteit uit zich in de verschillende karakteristieken, afhankelijk van grootte en jaar van uitgifte. Soms klein en lokaal, zoals St. Walburg bij Zetten. Soms groot en regionaal, zoals Park15. Hiermee verschillen de uitdagingen per bedrijventerrein.

De bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de werkgelegenheid. Behoud van bedrijven draagt ook bij aan werkgelegenheid. Tevens leveren de bedrijven vaak een belangrijke bijdrage aan het verenigingsleven. Een leefbare omgeving is aantrekkelijk voor (werknemers van) bedrijven.

II. ONTWIKKELING : WE HANDELEN TOEKOMSTGERICHT

Een goede omgevingskwaliteit is van grote invloed op de aantrekkelijkheid van Overbetuwe. In onze gemeente is deze omgevingskwaliteit goed. Zo scoren we bijvoorbeeld hoog op leefbaarheid. De waarden en identiteit van onze kernen, bedrijventerreinen en landelijk gebied zijn hiervoor de basis. Toekomstige ontwikkelingen moeten bijdragen aan dit sterke leefklimaat. Zodat het voor mensen, nu en in de toekomst, aangenaam leven en werken is.

Om deze omgevingskwaliteit optimaal en toekomstbestendig te houden, willen we extra aandacht geven aan de volgende thema's:

- Een meer gedifferentieerd buitengebied;
- Kernen meer groen en dorps;
- Innovatieruimte voor ondernemerschap;
- Samen werken aan energietransitie;
- Een gevarieerde woonomgeving.

Voor deze thema's schetsen we hieronder de eerste 'verhaallijnen'. Ontwikkelingen en richting worden op hoofdlijnen beschreven. Acties zijn gezamenlijk en gaan we (inhoudelijk en qua rolverdeling) uitwerken samen met inwoners, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

Een meer gedifferentieerd buitengebied

Het agrarisch gebruik is een belangrijke en karakteristieke functie in het buitengebied. In de loop der jaren is soms leegstand ontstaan of hebben zich andere functies gevestigd in het landelijk gebied. Omgaan met trends zoals schaalvergroting, digitalisering, verstedelijking en klimaatverandering vraagt om meer gedifferentieerd met het buitengebied om te gaan. De mogelijkheden hiervoor verschillen per gebied.

- Landschappelijke zones als buffer tegen verstedelijking. Een gebied waarin ruimte is voor recreatie, educatie, sport, waterbeheer, natuur, voedselproductie en landschapsbeleving.
- Energiezones (zie ook 'samen werken aan energietransitie'). Een nieuwe vorm van landschap, een zone die is ingericht voor energieproductie. Alhoewel sterk afhankelijk van technische en economische ontwikkelingen, maken schaal en uitstraling dat logische locatiekeuzes vereist zijn, in plaats van alleen maar inpassing.
- In de uiterwaarden is de dynamiek van de rivier bepalend. Naast de primaire functie water is natuurontwikkeling belangrijk.
- Agrarische zones waar de agrarische bedrijfsvoering centraal staat. Werklandschap voor de agrariër waar in afstemming ook ruimte is voor natuur.
- Bij landgoederen werken we aan het behoud en versterking van het karakter (cultuurhistorische en natuurlijke waarden) en de duurzame instandhouding hiervan.
- Dorpsranden vormen de overgang tussen kernen en het buitengebied. De ruimtelijke en functionele relatie tussen de dorpen en het omliggende landelijke gebied willen we meer zichtbaar en beleefbaar maken.
- Bij de Linge willen we de waterberging en waterkwaliteit verbeteren. Daarnaast kan de zone rondom de Linge dienen als landschappelijke, recreatieve en cultuurhistorische drager.
- In alle gevallen houden we rekening met de waarden en kwaliteiten die in hoofdstuk 1 zijn beschreven.

Kernen meer groen en dorps

We kiezen ervoor om de groene en dorpse karakteristiek van kernen verder te verbeteren. Daarmee kunnen we bijdragen aan een eigentijdse en aantrekkelijke woonomgeving. Dit vraagt (in uitvoering en maken van plannen) naast gemeentelijke inzet ook een actieve rol van inwoners en ondernemers. Een integrale en vooruitstrevende aanpak van de woonomgeving kan daarbij van grote meerwaarde zijn.

We behouden belangrijke aanwezige groenstructuren en bieden ook ruimte om bomen ouder te laten worden. We maken hierbij onderscheid naar hoofdgroenstructuur en groen op wijkniveau. Door kwalitatief groen toe te voegen verbeteren we de leefomgeving en de natuurlijke diversiteit. Vooral op bijzondere plekken voor verblijfskwaliteit of het (beter) herkenbaar maken van oude dorpse structuren.

Waar mogelijk benutten we ook kansen voor het verbeteren van mogelijkheden om buiten te sporten, te ontmoeten of te spelen. Zodat de leefomgeving ook gezond gedrag faciliteert en bijdraagt aan een betere gezondheid en leefkwaliteit. Tenslotte kunnen gebouwen 'groener' door grasdaken, groene gevels en gebruik van duurzame materialen (zie ook 'Samen werken aan energietransitie') daaraan ook bijdragen.

Tegelijkertijd willen we minder verharding (geen 'stenige' uitstraling) in straten, pleinen, kavels en tuinen. Hierdoor kunnen we regenwater beter vasthouden. Zo kunnen we beter omgaan met extreem weer en rekening houden met de verandering van het klimaat. Waar nodig met meer water in en rondom de kernen.

Innovatieruimte voor ondernemerschap

Overbetuwe is economisch sterk en staat bekend als een ondernemersvriendelijke gemeente. Dit blijkt o.a. uit de werkgelegenheid die de laatste jaren gegroeid is. Overbetuwe ligt centraal in de regio, tussen Arnhem, Nijmegen en Wageningen. Dit zorgt voor verbindingen voor de beroepsbevolking en bedrijfsleven in deze aantrekkelijke economische regio. Een regio met veel nieuwe kansen op het gebied Food, Health & Energy en logistiek.

Het bedrijfsleven en gemeente werken al jarenlang samen om de kwaliteit van de werkomgeving en het gebruik hiervan ook in de toekomst zo optimaal mogelijk te houden. Zodat er sprake blijft van sterke, groene en levendige bedrijventerreinen. Dat vraagt afstemming. Denk aan versterken van het aanvullend vermogen in de regio. Maar ook afstemming in uitstraling van (on)bebouwde ruimte (openbaar en bedrijfskavels); zowel qua groen, als reclame-uitingen én inrichting voor verkeer en (vrachtwagen)parkeren. De uitdagingen hierin verschillen per bedrijventerrein, mede afhankelijk van de leeftijd van het bedrijventerrein.

Mogelijkheden voor nieuwe bedrijven zijn vooral te vinden op Park15 (grote kavels). Ook De Aam en Merm bieden - zeker in relatie tot het nabijgelegen knooppunt Elst-Centraal - nog voldoende potentie. De andere bedrijventerreinen in Heteren en Andelst zijn (bijna) uitgegeven. Dit vraagt voor de toekomst ruimte en flexibiliteit t.b.v. van bedrijven die nieuw zijn of zich willen verplaatsen. Hierbij houden we rekening met locatienmerken (zoals de nabijheid van een station, snelwegen, digitale infrastructuur) en eisen die bedrijven stellen aan hun omgeving (zoals hogere milieu-emissies).

Blijvende aandacht is nodig voor de bereikbaarheid van werklocaties in Overbetuwe. Maar ook de bereikbaarheid van voorzieningen en andere werklocaties in de regio (zie 'We verbinden slim'). Ondernemers geven aan dat de toekomst ongewis is én dat deze zeer snel en veel verandert. Voor ondernemers is het belangrijk om hier snel op te kunnen reageren. Dit betekent dat zij ook fysiek en in regelgeving ruimte en flexibiliteit nodig hebben om toekomstbestendig te kunnen ondernemen. Voor innovatie vanuit het bedrijfsleven bij dit soort thema's moeten gunstige (fysieke) randvoorwaarden aanwezig zijn, zoals voldoende ruimte voor nieuwe functies en doorontwikkeling van bestaande functies ook op de huidige locaties. De gemeente heeft een faciliterende rol bij het verbeteren en inzetten van deze voorwaarden: meer kansen bieden voor innovatie!

Samen werken aan energietransitie

In Overbetuwe werken we hard aan energietransitie via twee speerpunten: energie besparen en duurzaam opwekken van energie. Dit past bij het Gelders Energieakkoord; deze ambities herkennen en erkennen we. Deze ambitie maakt het noodzakelijk dat vele partijen in Overbetuwe nauw samen werken aan deze opgaven. De gemeente wil daarbij het goede voorbeeld geven, maar het echte succes wordt gemaakt (door partijen) in Overbetuwe.

- Energie besparen heeft vooral potentie in bestaande gebouwen. Ook bedrijfsprocessen kunnen zuiniger worden.
- Duurzaam opwekken van energie gaat op twee manieren: kleinschalige productie van energie bij bedrijven en woningen én grootschalige productie van duurzame energie. Op beide schaalniveaus is - sterk afhankelijk van technische en economische ontwikkelingen - een brede mix van maatregelen nodig. Denk bijvoorbeeld aan windturbines, zonnepanelen, bio-energie, aardwarmte, warmtenetten en waterkracht.
- Bij bundeling van individuele energieopwekking zien we kansen voor een collectieve aanpak; combineren maakt ook mogelijk dat opbrengsten deels weer voor het collectief beschikbaar zijn.
- Grote vormen van energieopwekking zijn op dit moment vooral windturbines en zonnepanelenvelden. Voor dergelijke grotere ontwikkelingen, stellen we een clustering voor - op afstand van kernen - langs belangrijke grote infrastructuur. Uitgezonderd delen waar landschaps- of natuurwaarden maken dat het geen passende plek is.

Een gevarieerde woonomgeving

In Overbetuwe neemt het aantal huishoudens verder toe. Het aantal jongeren en gezinnen neemt echter af. De groep van woningzoekenden wordt tegelijkertijd diverser met doelgroepen zoals arbeidsmigranten, gescheiden mensen en jonge mensen die op eigen benen willen staan.

Tenslotte neemt het aantal ouderen sterk toe als gevolg van de vergrijzing. In combinatie met wetswijzigingen, leidt dit nu al tot een ander woonzorglandschap: (oudere) mensen met een beperking moeten langer thuis wonen. Dit heeft uiteraard gevolgen voor de vraag naar woningen, maar vooral ook voor de kwaliteit ervan. Immers, niet iedere woning is geschikt voor een oudere, zeker niet als er ook beperkingen bij komen kijken.

Omdat nieuwbouwplannen en de bestaande woningvoorraad niet altijd voldoende rekening houden met alle demografische ontwikkelingen, willen we meer variatie en meer flexibiliteit bieden. Op die manier kan de woning én de directe woonomgeving beter voldoen aan de actuele en gevarieerde vraag naar woonkwaliteiten. En houden we een goede mix van verschillende soorten huishoudens. Daarvoor is geleidelijke organische nieuwbouw in de dorpen belangrijk. Tegelijkertijd zijn er al heel veel woningen aanwezig in de bestaande woonwijken. Daarom moet nieuwbouw ook onderscheidend en aanvullend zijn op deze bestaande woningvoorraad. Daarnaast is meer aandacht voor deze bestaande wijken noodzakelijk. Met renovatie, herstructurering, transformatie, aanpassing en vervanging op dergelijke plekken kan de dynamiek van een dorp of wijk in stand blijven. Via deze twee sporen bereiken we dat partijen in alle kernen aan de gevraagde woonkwaliteit kunnen (blijven) voldoen.

Wij zien hiervoor de grootste kansen in en rondom de dorpscentra; gedifferentieerd wonen voor verschillende doelgroepen nabij voorzieningen. Wij verwachten dat aan het grootste deel van de vraag voldaan kan worden binnen de dorpen. Beperkt is nog uitbreiding aan de orde. We zien in de dorpen vooral kansen bij renovatie, herstructurering, transformatie, aanpassing en vervanging. Inbreiding betekent daarbij niet dat alle onbebouwde plekken binnen de dorpen gevuld moeten worden.

III. NETWERK: WE VERBINDEN SLIM

Netwerken zijn voor Overbetuwe van groot belang. Zowel sociaal als fysiek. Op beide vlakken willen we slimme combinaties maken om vraag en aanbod goed met elkaar te verbinden. Om dit te kunnen borgen, willen we extra aandacht geven aan de volgende thema's:

- Voorzieningen geclusterd;
- Bereikbare voorzieningen;
- Andere rol overheid.

Voor deze thema's schetsen we hieronder de eerste 'verhaallijnen'. Ontwikkelingen en richting worden op hoofdlijnen beschreven. Ook hier zijn acties zijn gezamenlijk en gaan we die (inhoudelijk en qua rolverdeling) uitwerken samen met inwoners, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

Voorzieningen geclusterd

De mensen ervaren in de dorpen onderling verbondenheid. Er is een sterk sociaal-cultureel en maatschappelijk leven in alle kernen. Nabuurschap, elkaar kennen en erkennen zijn gewaarde kwaliteiten in de dorpen.

Om deze cohesie te behouden en versterken, is het van belang dat er voldoende mogelijkheden blijven om elkaar te ontmoeten, te leren, te sporten/recreëren of aan (andere) vormen van vrijetijdsbesteding deel te nemen. Het aanbod volgt sterk uit de vraag van en initiatieven uit de samenleving. Hierbij is het wel belangrijk dat het aanbod hierbij past bij de vraag, anders zijn voorzieningen niet rendabel en kunnen ze verdwijnen. Het is belangrijk om daarbij ook te kijken naar de 'demografische bestendigheid'. Daar waar nu nog volop vraag naar een bepaalde functie is, kan dat over een aantal jaren alweer anders zijn. Maar kan de voorziening dan ook nog voor een andere functie worden gebruikt?

Aan ontmoetingsfuncties wordt in alle kernen belang gehecht. Dat willen we in alle kernen in stand houden, mits dat de behoefte is in die kern. Zowel met gebouwde functies als in de openbare ruimte (zie ook 'Kernen meer groen en dorps'). Waar mogelijk maken we (met clustering) slimme combinaties mogelijk waarmee we ontmoeten koppelen aan andere functies. Bijvoorbeeld combineren van dorps huis en sportkantine of een school met ook buurtfuncties. Flexibiliteit in de functie van een voorziening is belangrijk om leegstand te voorkomen en de gebruiksduur te verlengen.

Wat betreft winkels en maatschappelijke voorzieningen kiezen we voor clustering in de dorpen. De gemeente heeft hierin een faciliterende rol.

Winkels dragen in positieve zin bij aan de leefbaarheid van kernen. Omdat door schaalvergroting en digitalisering de vraag naar fysieke winkels afneemt, willen we de kwaliteit van bestaande winkelgebieden hoog houden door detailhandel verder te clusteren. En daar de aantrekkelijkheid te vergroten door combinaties met bijvoorbeeld beleving, horeca en recreatie. Buiten de huidige winkelgebieden is (nieuwe) detailhandel niet (meer) mogelijk. Met uitzondering van nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven in het buitengebied en grootschalige detailhandel die niet passend is in de winkelgebieden.

Bij clustering houden we (in bereikbaarheid en kwaliteit van voorzieningen) ook rekening met de diversiteit van kernen. Er zijn binnen Overbetuwe namelijk dorpen met verschillende profielen:

- Uitgebreid voorzieningenaanbod: Elst heeft een aantrekkelijke positie in het hart van het stedelijke netwerk Arnhem-Nijmegen. Het biedt voorzieningen met een regionale functie, ook van belang voor omliggende gemeenten. Zetten heeft aan de westzijde een subregionale functie met relaties naar dorpen in de regio Rivierenland, richting Tiel.
- Dagelijks voorzieningenaanbod: Op lokaal niveau zijn in Herveld-Andelst, Driel, Oosterhout, Heteren en Valburg dagelijkse boodschappen mogelijk, in of nabij het dorpscentrum waar ook andere voorzieningen aanwezig zijn (denk aan het dorps huis).
- Beperkt voorzieningenaanbod: Hemmen, Randwijk, Slijk-Ewijk en Homoet. Voor dagelijkse voorzieningen kunnen inwoners terecht in nabijgelegen kernen.

Bereikbare voorzieningen

Inwoners en ondernemers vinden een goede bereikbaarheid ook van groot belang voor hun leefomgeving. Over het algemeen zijn ze tevreden over de infrastructuur die daarvoor zorg moet dragen. Mensen hebben op sommige plekken wel zorgen over veiligheid of verkeers- en parkeeroverlast, door groei in de toekomst.

In de toekomst kunnen we met clustering van voorzieningen bijdragen aan voldoende kwaliteit, aantrekkingskracht en variatie. Deze clustering vraagt wel goede verbindingen naar andere kernen met een uitgebreider aanbod. Volledig gebruik van digitale mogelijkheden biedt hier kansen. Soms kunnen we in buitengebied en sommige bedrijventerreinen deze kansen nog niet volledig benutten.

De uitdaging is om vraag en aanbod in mobiliteit (soms met meer flexibiliteit) ook op dorpsniveau in de toekomst op elkaar af te stemmen. Dit vraagt blijvende inspanningen van vele betrokken partijen, onder andere van vervoerders, provincie, inwoners(collectieven), regio, bedrijven en gemeente.

Andere rol overheid

De maatschappij verandert en de (gemeentelijke) overheid verandert mee. Dat zal leiden tot een andere rolverdeling tussen gemeente, inwoners, bedrijven en organisaties. Deze verandering vraagt een andere manier van denken bij alle partijen. De ontwikkeling die de gemeente in haar rol zal moeten doormaken kenmerkt zich door - nadrukkelijk gedifferentieerd per thema - de volgende bewegingen:

- Van beheersen meer naar ondersteunen.
- Meer verantwoordelijkheid en vertrouwen geven en dit faciliteren.
- Logische regels met ruimte voor afstemming en maatwerk.
- Gezamenlijk zoeken naar de oplossingen.

Binnen de nieuwe Omgevingswet is participatie een belangrijk uitgangspunt. Participatie zorgt ervoor dat de kwaliteit van de gekozen oplossing groter zal worden en er meer betrokkenheid ontstaat.

Het is en blijft een uitdaging om in de komende jaren deze rolverandering gezamenlijk zo goed mogelijk vorm te blijven geven. De verandering in rollen is belangrijk omdat uitvoering van de Omgevingsvisie niet alleen door de overheid opgepakt kan worden. De gemeente Overbetuwe hecht er dan ook veel waarde aan om binnen de Omgevingsvisie (en de uitwerking hiervan) zo veel als mogelijk vroegtijdig de mogelijke rolverdeling bespreekbaar te maken. Hiermee krijgen we verschillende perspectieven, creativiteit en kennis vroegtijdig op tafel.

VERVOLG

De Omgevingsvisie richt zich op de langere termijn, vandaar het jaartal 2040. Niet om het beleid tot dat jaar 'dicht te timmeren', maar om een duidelijke koers voor de toekomst te kiezen. Zo verkleinen we onzekerheden. Een visie op Overbetuwe in 2040, helpt te bepalen wat we nu moeten doen en moeten laten.

De 'verhaallijnen' in dit manifest werken we de komende maanden uit naar een Omgevingsvisie. We streven ernaar dat het concept van deze visie in de herfst van 2018 klaar is. Op die manier kan de gemeenteraad nog dit jaar een besluit nemen over de definitieve visie.

De Omgevingsvisie heeft geen concreet uitvoeringsplan. Passend bij de koers in de visie gaan we (als gemeente en betrokken partijen) natuurlijk wel door met lopende plannen zoals bijvoorbeeld de Woonagenda, Economisch Uitvoeringsprogramma én Routekaart Duurzaamheid. De volgende stap is dat we uitvoering (in de lijn van de Omgevingsvisie) vanaf 2019 gaan vormgeven in zogenaamde Omgevingsprogramma's. Indien nodig stellen we in die stap de ambities en doelstellingen uit de visie bij.

In de programma's komen concrete maatregelen en uitvoeringsprojecten om onze ambities en doelstellingen uit de Omgevingsvisie te realiseren. Daarbij zoeken we scherpte in de rolverdeling tussen samenleving en overheid. Soms zijn we gelijkwaardige (samenwerkings-) partners, soms staan wij op afstand als (burger)initiatieven vragen om vertrouwen en ruimte om te experimenteren. Soms is de overheid sturend of toetsend, om in balans te blijven met gezamenlijke, publieke belangen die gewichtiger zijn dan het belang van de individuele initiatieven. Nog meer dan de Omgevingsvisie stellen we de Omgevingsprogramma's in co-creatie op.

Een nieuwe Omgevingswet in 2021

De nieuwe Omgevingswet gaat in op 1 januari 2021. Op die dag gaan in één klap 26 wetten op in 1 wet. Alle regels voor bouwen, wonen, water, natuur, cultuurhistorie en erfgoed, verkeer en milieu komen dan in één plan. Ook kan iedereen dan met één klik op de kaart in één oogopslag zien wat wel en niet mogelijk is.

Om op tijd klaar te zijn voor deze wet, werken we in Overbetuwe nu al aan een Omgevingsvisie. Dit is immers één van de belangrijkste instrumenten van deze wet. Voor uitvoering van de Omgevingsvisie biedt de Omgevingswet straks een nieuw instrumentarium: Omgevingsprogramma's. Programma's worden, net als de Omgevingsvisie, integraal opgesteld. Dit zorgt voor meer samenhang. En voorkomt regels, die niemand begrijpt. De Omgevingswet biedt ook meer duidelijkheid en mogelijkheden voor zeggenschap aan inwoners en ondernemers over hun eigen leefomgeving. Inwoners, ondernemers en initiatiefnemers krijgen ook een zorgplicht als het om deze leefomgeving gaat. Uitvoering van de Omgevingsvisie pakken we zoveel mogelijk binnen het kader van Omgevingsprogramma's conform de nieuwe Omgevingswet.

Dorpsstraat 67
6661 EH Elst
Postbus 11
6660 AA Elst
telefoon 14 0481
fax (0481) 372 482

info@overbetuwe.nl
www.overbetuwe.nl

gemeente **Overbetuwe**

